চতুর্থ গোট : ভাৰতীয় চুটিগল্প আৰু উপন্যাসৰ চানেকি

১। শৰৎচন্দ্ৰ চট্টোপাধ্যায় — অভাগীৰ স্বৰ্গ (চুটিগল্প)।

২। ৰাজশেখৰ বসু — বিয়াৰ মুকুত (চুটিগল্প)।

৩। মুন্সী প্ৰেমচন্দ — নিৰ্মলা (উপন্যাস)।

(ক) ১ নম্বৰৰ চমু প্ৰশ্নোত্তৰ (১০টা)

১। 'অভাগীৰ স্বৰ্গ' গল্পটোৰ ৰচক কোন?

উত্তৰ: শৰৎচন্দ্ৰ চট্টোপাধ্যায়।

২। 'অভাগীৰ স্বৰ্গ' কোন সাহিত্যৰ অন্তৰ্গত?

উত্তৰ: বাংলা চুটিগল্প সাহিত্য।

৩। 'অভাগীৰ স্বৰ্গ' গল্পৰ কেন্দ্ৰীয় নাৰী চৰিত্ৰটোৰ নাম কি?

উত্তৰ: অভাগী।

৪। অভাগীৰ পুত্ৰৰ নাম কি?

উত্তৰ: কাঙালী।

৫। 'বিয়াৰ মুকুত' গল্পটোৰ লেখক কোন?

উত্তৰ: ৰাজশেখৰ বসু।

৬। ৰাজশেখৰ বসুৰ সাহিত্যিক ছদ্মনাম কি?

উত্তৰ: পৰশুৰাম।

৭। 'নির্মলা' উপন্যাসৰ ৰচক কোন?

উত্তৰ: মুন্সী প্রেমচন্দ।

৮। 'নির্মলা' উপন্যাসখন কোন ভাষাত ৰচিত?

উত্তৰ: হিন্দী ভাষাত।

৯। 'নির্মলা' উপন্যাসৰ কেন্দ্রীয় নাৰী চৰিত্রটোৰ নাম কি?

উত্তৰ: নির্মলা।

১০। 'নির্মলা' উপন্যাসখনৰ এটা প্রধান সামাজিক সমস্যা কি?

উত্তৰ: যৌতুক প্রথা।

(খ) ১ নম্বৰৰ খালী ঠাই পূৰ কৰা (১০টা)

১। 'অভাগীৰ স্বর্গ' গল্পটোৰ ৰচক _____।

উত্তৰ: শৰৎচন্দ্র চট্টোপাধ্যায়।

২। অভাগীৰ পুত্রৰ নাম _____।

উত্তৰ: কাঙালী।

৩। 'অভাগীৰ স্বর্গ' গল্পত সমাজৰ _____ শ্রেণীৰ মানুহৰ জীৱন-যন্ত্রণা প্রকাশ পাইছে।

উত্তৰ: নিম্নবর্গৰ।

৪। ৰাজশেখৰ বসুৰ সাহিত্যিক ছদ্মনাম _____।

উত্তৰ: পৰশুৰাম।

৫। 'বিয়াৰ মুকুত' এখন _____।

উত্তৰ: চুটিগল্প।

৬। 'নির্মলা' উপন্যাসৰ ৰচক _____।

উত্তৰ: মুন্সী প্রেমচন্দ।

৭। নির্মলাৰ স্বামীৰ নাম _____।

উত্তৰ: মুন্সী তোটাৰাম।

৮। নির্মলাৰ স্বামীৰ জ্যেষ্ঠ পুত্রৰ নাম _____।

উত্তৰ: মানসাৰাম।

৯। 'নির্মলা' উপন্যাসত _____ প্রথাৰ কুফল প্রকাশ পাইছে।

উত্তৰ: যৌতুক।

১০। প্রেমচন্দ _____ ভাষাৰ এগৰাকী প্রসিদ্ধ ঔপন্যাসিক।

উত্তৰ: হিন্দী।

(গ) ৫ নম্বৰৰ প্রশ্নোত্তৰ (১০টা)

১। 'অভাগীৰ স্বর্গ' গল্পৰ নামকৰণৰ সার্থকতা বিচাৰ কৰা।

উত্তৰ:

শৰৎচন্দ্র চট্টোপাধ্যায়ৰ 'অভাগীৰ স্বর্গ' গল্পৰ নামকৰণৰ মাজত গভীৰ ব্যঞ্জনা আছে।

গল্পৰ কেন্দ্রীয় চৰিত্র অভাগী এগৰাকী দুখীয়া আৰু নিম্নবর্গীয় মহিলা। তাইৰ জীৱনত দুখ-কষ্ট আৰু সামাজিক বঞ্চনাৰ অন্ত নাই। সমাজৰ উচ্চবর্ণৰ লোকসকলৰ তুলনাত তাইৰ জীৱনৰ মূল্য আৰু মর্যাদা অতি নগণ্য।

অভাগীয়ে আন এগৰাকী উচ্চবর্ণৰ মহিলাৰ মৃত্যুৰ সময়ত হোৱা অন্ত্যেষ্টিক্রিয়া আৰু সন্মান প্রত্যক্ষ কৰি নিজৰ মৃত্যুৰ পিছতো তেনে সন্মান লাভ কৰাৰ সপোন দেখে।

কিন্তু দাৰিদ্র্য আৰু জাতিভেদৰ বাবে তাইৰ সেই আশা পূৰণ নহয়।

ইয়াত 'স্বৰ্গ' শব্দটোৱে অভাগীৰ সপোন, আকাংক্ষা আৰু মৃত্যুৰ পিছৰ শান্তিৰ প্ৰতীক হিচাপে কাম কৰিছে।

সেয়েহে গল্পটোৰ বিষয়বস্তুৰ সৈতে 'অভাগীৰ স্বৰ্গ' নামটো সম্পূৰ্ণৰূপে সাৰ্থক।

২। 'অভাগীৰ স্বৰ্গ' গল্পত দৰিদ্রতাৰ ছবি কেনেদৰে প্ৰকাশ পাইছে?

উত্তৰ:

'অভাগীৰ স্বৰ্গ' গল্পত শৰৎচন্দ্ৰ চট্টোপাধ্যায়ে দৰিদ্ৰ মানুহৰ জীৱনৰ কৰুণ বাস্তৱতা প্ৰকাশ কৰিছে।

অভাগী এগৰাকী দুখীয়া মহিলা। তাইৰ জীৱনত আৰ্থিক অভাৱৰ লগতে সামাজিক অৱহেলাও আছে। জীৱনৰ মৌলিক প্ৰয়োজনসমূহ পূৰণ কৰাতো তাই অসুবিধাৰ সন্মুখীন হয়।

তাইৰ পুত্ৰ কাঙালীয়েও দৰিদ্রতাৰ মাজতে ডাঙৰ-দীঘল হয়।

অভাগীৰ মৃত্যুৰ পিছত তাইৰ শেষকৃত্য সম্পন্ন কৰাৰ ক্ষেত্ৰতো আৰ্থিক অভাৱ আৰু সামাজিক বাধাই দেখা দিয়ে।

গল্পটোৱে দেখুৱাইছে যে দৰিদ্রতা কেৱল আৰ্থিক সমস্যা নহয়; ই মানুহৰ সামাজিক মৰ্যাদা, অধিকাৰ আৰু মানৱীয় সন্মানকো প্ৰভাৱিত কৰে।

৩। অভাগী চৰিত্ৰৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ আলোচনা কৰা।

উত্তৰ:

অভাগী 'অভাগীৰ স্বৰ্গ' গল্পৰ কেন্দ্ৰীয় চৰিত্ৰ। তাইৰ চৰিত্ৰৰ মাজেৰে লেখকে দৰিদ্ৰ আৰু বঞ্চিত নাৰীৰ জীৱনৰ কৰুণ ছবি প্ৰকাশ কৰিছে।

অভাগীৰ প্ৰধান বৈশিষ্ট্যসমূহ হ'ল—

১। তাই এগৰাকী দুখীয়া মহিলা।

২। তাইৰ মাতৃত্ববোধ অতি গভীৰ।

৩। তাই সামাজিক মর্যাদা আৰু সন্মান লাভ কৰিবলৈ আকাংক্ষা কৰে।

৪। তাইৰ জীৱনত বহুতো দুখ-কষ্ট আছে।

৫। তাইৰ চৰিত্রত অসহায়তা আৰু মানসিক বেদনাৰ প্রকাশ ঘটিছে।

৬। তাই সমাজৰ জাতিভেদ আৰু অর্থনৈতিক বৈষম্যৰ বলি।

অভাগীৰ চৰিত্রৰ মাজেৰে শৰৎচন্দ্রই সমাজৰ নিম্নবর্গীয় নাৰীৰ অৱস্থা প্রকাশ কৰিছে।

৪। 'বিয়াৰ মুকুত' গল্পৰ বিষয়বস্তু চমুকৈ আলোচনা কৰা।

উত্তৰ:

'বিয়াৰ মুকুত' গল্পটো ৰাজশেখৰ বসুৰ সাহিত্যকর্মৰ অন্তর্গত। গল্পটোৰ সঠিক কাহিনী আৰু চৰিত্র বিশ্লেষণৰ বাবে পাঠ্যপুথিৰ মূল পাঠৰ ওপৰত নির্ভৰ কৰা প্রয়োজন।

গল্পটোৰ শিৰোনামৰ পৰা বিবাহকেন্দ্রিক সামাজিক পৰিস্থিতিৰ ইংগিত পোৱা যায়। বিবাহ ভাৰতীয় সমাজৰ এক গুৰুত্বপূর্ণ সামাজিক অনুষ্ঠান। ইয়াৰ সৈতে পৰিয়াল, সামাজিক মর্যাদা, পৰম্পৰা আৰু ব্যক্তিগত আকাংক্ষা জড়িত হৈ থাকে।

ৰাজশেখৰ বসু ব্যংগাত্মক ৰচনাশৈলীৰ বাবে বিশেষভাৱে পৰিচিত। তেওঁৰ ৰচনাত সমাজৰ অসংগতি আৰু মানুহৰ আচৰণৰ হাস্য-ব্যংগাত্মক প্রকাশ দেখা যায়।

এই গল্পৰ নির্দিষ্ট কাহিনী, চৰিত্র আৰু ব্যংগৰ লক্ষ্যৰ বিষয়ে সঠিক আলোচনা কৰিবলৈ মূল পাঠৰ পৃষ্ঠাখন চোৱা উচিত।

৫। ৰাজশেখৰ বসুৰ সাহিত্যিক বৈশিষ্ট্যসমূহ আলোচনা কৰা।

উত্তৰ:

ৰাজশেখৰ বসু বাংলা সাহিত্যৰ এগৰাকী বিশিষ্ট সাহিত্যিক। তেওঁ পৰশুৰাম ছদ্মনামেৰে বিশেষভাৱে পৰিচিত।

তেওঁৰ সাহিত্যৰ প্ৰধান বৈশিষ্ট্যসমূহ হ'ল—

১। হাস্য-ব্যংগৰ প্ৰয়োগ।

২। সমাজৰ অসংগতিৰ সমালোচনা।

৩। চৰিত্ৰৰ স্বাভাৱিক উপস্থাপন।

৪। সহজ আৰু প্ৰাঞ্জল ভাষাৰ ব্যৱহাৰ।

৫। কৌতুক আৰু বুদ্ধিদীপ্ত প্ৰকাশভংগী।

৬। মানুহৰ আচৰণ আৰু সামাজিক সমস্যাৰ সূক্ষ্ম পৰ্যবেক্ষণ।

তেওঁৰ সাহিত্যত হাস্যৰসৰ মাজেৰে গভীৰ সামাজিক তাৎপৰ্য প্ৰকাশ পায়।

৬। 'নিৰ্মলা' উপন্যাসৰ মূল বিষয়বস্তু আলোচনা কৰা।

উত্তৰ:

মুন্সী প্ৰেমচন্দৰ 'নিৰ্মলা' এখন উল্লেখযোগ্য সামাজিক উপন্যাস। উপন্যাসখনত যৌতুক প্ৰথা, অসমবয়সীয়া বিবাহ, নাৰীৰ অসহায় অৱস্থা আৰু পা�ৰিবাৰিক সন্দেহৰ কৰুণ পৰিণতি প্ৰকাশ পাইছে।

নিৰ্মলা এগৰাকী কম বয়সীয়া ছোৱালী। পৰিস্থিতিৰ পৰিৱৰ্তনৰ ফলত তাইৰ বিবাহ এজন বয়সস্থ বিধৱা পুৰুষ মুন্সী তোটাৰামৰ সৈতে হয়।

তোটাৰামৰ আগৰ পত্নীৰ পৰা কেইবাটাও সন্তান আছিল। নিৰ্মলা আৰু তোটাৰামৰ বয়সৰ পাৰ্থক্যৰ বাবে পৰিয়ালত মানসিক দূৰত্ব সৃষ্টি হয়।

তোটাৰামে নিৰ্মলাৰ সৈতে নিজৰ পুত্ৰ মানসাৰামৰ সম্পৰ্কক লৈ সন্দেহ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰে। এই সন্দেহে পৰিয়ালৰ শান্তি বিনষ্ট কৰে আৰু শেষত কৰুণ পৰিণতিৰ সৃষ্টি কৰে।

উপন্যাসখনত প্ৰেমচন্দে সমাজৰ কু-প্ৰথাৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিবাদ জনাইছে।

৭। নির্মলা চৰিত্রৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ আলোচনা কৰা।

উত্তৰ:

নির্মলা উপন্যাসৰ কেন্দ্রীয় নাৰী চৰিত্র। তাই এগৰাকী কোমলমতীয়া, সহনশীলা আৰু দায়িত্বশীল মহিলা।

তাইৰ চৰিত্রৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ হ'ল—

১। নির্মলা এগৰাকী সৰল আৰু নিৰীহ ছোৱালী।

২। তাই পৰিস্থিতিৰ ওচৰত অসহায়।

৩। তাইৰ মাজত গভীৰ মাতৃত্ববোধ আছে।

৪। তাই পৰিয়ালৰ শান্তি বজাই ৰাখিবলৈ চেষ্টা কৰে।

৫। তাই স্বামীৰ সন্দেহ আৰু সামাজিক পৰিস্থিতিৰ বাবে মানসিক যন্ত্রণা ভোগ কৰে।

৬। তাইৰ চৰিত্রৰ মাজেৰে সমাজত নাৰীৰ দুর্বল সামাজিক অৱস্থা প্রকাশ পাইছে।

নির্মলাৰ চৰিত্রই যৌতুক প্রথা আৰু অসমবয়সীয়া বিবাহৰ কৰুণ পৰিণতি প্রতিনিধিত্ব কৰে।

৮। 'নির্মলা' উপন্যাসত যৌতুক প্রথাৰ কুফল কেনেদৰে প্রকাশ পাইছে?

উত্তৰ:

'নির্মলা' উপন্যাসৰ অন্যতম প্রধান বিষয় হৈছে যৌতুক প্রথাৰ কুফল।

নির্মলাৰ পিতৃৰ মৃত্যুৰ পিছত পৰিয়ালৰ আর্থিক অৱস্থা দুর্বল হৈ পৰে। ইয়াৰ ফলত নির্মলাৰ পূর্বনির্ধাৰিত বিবাহ ভাঙি যায়।

পৰৱর্তী সময়ত তাইৰ বিবাহ বয়সস্থ বিধৱা তোটাৰামৰ সৈতে হয়।

এই বিবাহৰ ফলত নির্মলাৰ ব্যক্তিগত জীৱনত সুখ-শান্তিৰ অভাৱ ঘটে। বয়সৰ পার্থক্য আৰু স্বামীৰ সন্দেহে পাৰিবাৰিক সম্পর্কত জটিলতা সৃষ্টি কৰে।

প্রেমচন্দে এই কাহিনীৰ মাজেৰে দেখুৱাইছে যে যৌতুক প্ৰথাই কেৱল ছোৱালীৰ বিবাহতে বাধা সৃষ্টি নকৰে, ই সমগ্ৰ পৰিয়ালৰ জীৱন ধ্বংস কৰিব পাৰে।

৯। 'নিৰ্মলা' উপন্যাসত নাৰীৰ সামাজিক অৱস্থা কেনেদৰে প্ৰকাশ পাইছে?

উত্তৰ:

'নিৰ্মলা' উপন্যাসত বিংশ শতিকাৰ আৰম্ভণিৰ ভাৰতীয় সমাজত নাৰীৰ অসহায় অৱস্থা প্ৰকাশ পাইছে।

নিৰ্মলাৰ জীৱনৰ সিদ্ধান্তসমূহ মূলতঃ পৰিয়াল আৰু সমাজে গ্ৰহণ কৰে। তাইৰ ব্যক্তিগত ইচ্ছা আৰু আকাংক্ষাৰ বিশেষ মূল্য দিয়া নহয়।

যৌতুক প্ৰথা, অসমবয়সীয়া বিবাহ আৰু পুৰুষতান্ত্ৰিক মানসিকতাই তাইৰ জীৱনক দুখ-কষ্টৰে ভৰাই তোলে।

স্বামীৰ সন্দেহৰ বাবে তাই মানসিকভাৱে ভাঙি পৰে। তথাপি তাই পৰিয়ালৰ দায়িত্ব পালন কৰিবলৈ চেষ্টা কৰে।

এইদৰে প্ৰেমচন্দে নাৰীৰ সামাজিক বঞ্চনা আৰু পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজৰ অন্যায় ব্যৱস্থাৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিবাদ কৰিছে।

১০। শৰৎচন্দ্ৰ আৰু প্ৰেমচন্দৰ সাহিত্যৰ সামাজিক বাস্তৱবাদৰ তুলনামূলক আলোচনা কৰা।

উত্তৰ:

শৰৎচন্দ্ৰ চট্টোপাধ্যায় আৰু মুন্সী প্ৰেমচন্দ দুয়োগৰাকী ভাৰতীয় সাহিত্যৰ উল্লেখযোগ্য বাস্তৱবাদী সাহিত্যিক।

শৰৎচন্দ্ৰৰ 'অভাগীৰ স্বৰ্গ' গল্পত দৰিদ্ৰতা, জাতিভেদ, সামাজিক বৈষম্য আৰু নাৰীৰ অসহায় অৱস্থা প্ৰকাশ পাইছে।

আনহাতে প্রেমচন্দৰ 'নির্মলা' উপন্যাসত যৌতুক প্রথা, অসমবয়সীয়া বিবাহ, পাৰিবাৰিক সন্দেহ আৰু নাৰীৰ সামাজিক বঞ্চনা প্রকাশ পাইছে।

দুয়োগৰাকী সাহিত্যিকে সমাজৰ অৱহেলিত আৰু শোষিত মানুহৰ জীৱনক সাহিত্যৰ বিষয় হিচাপে গ্রহণ কৰিছে।

শৰৎচন্দ্রই অভাগীৰ চৰিত্রৰ মাজেৰে দৰিদ্র আৰু নিম্নবর্গীয় নাৰীৰ জীৱনৰ কৰুণ ছবি দাঙি ধৰিছে। প্রেমচন্দে নির্মলাৰ জীৱনৰ মাজেৰে যৌতুক প্রথাৰ কুফল প্রকাশ কৰিছে।

সেয়েহে দুয়োগৰাকী সাহিত্যিকৰ ৰচনাত মানৱতাবাদ, সামাজিক সচেতনতা আৰু সমাজ সংস্কাৰৰ আদর্শ প্রকাশ পাইছে।

(ঘ) ১০ নম্বৰৰ দীঘল প্রশ্নোত্তৰ (১০টা)

প্রশ্ন–১। শৰৎচন্দ্র চট্টোপাধ্যায়ৰ 'অভাগীৰ স্বর্গ' গল্পটোৰ কাহিনী, চৰিত্র আৰু

উত্তৰঃ বাংলা সাহিত্যৰ ইতিহাসত শৰৎচন্দ্র চট্টোপাধ্যায় এগৰাকী অতি জনপ্রিয় আৰু প্রতিভাশালী কথাশিল্পী। তেওঁৰ সাহিত্যত সমাজৰ অৱহেলিত, শোষিত, দুখীয়া আৰু বঞ্চিত মানুহৰ জীৱনৰ কৰুণ ছবি প্রকাশ পাইছে। বিশেষকৈ নাৰীৰ জীৱনৰ দুখ-যন্ত্রণা, সামাজিক বৈষম্য, জাতিভেদ, দৰিদ্রতা আৰু মানৱীয় সম্পর্কৰ জটিলতা তেওঁৰ সাহিত্যৰ অন্যতম প্রধান বিষয়। 'অভাগীৰ স্বর্গ' গল্পটোত লেখকে সমাজৰ নিম্নবর্গীয় এগৰাকী দৰিদ্র নাৰীৰ জীৱন-সংগ্রামৰ মাজেৰে ভাৰতীয় সমাজৰ অমানৱীয় জাতিভেদ আৰু অর্থনৈতিক বৈষম্যৰ ছবি দাঙি ধৰিছে।

১। গল্পৰ কাহিনীৰ পটভূমি

গল্পটোৰ কেন্দ্রীয় চৰিত্র হৈছে অভাগী। তাই এগৰাকী দুখীয়া আৰু তথাকথিত নিম্নবর্ণৰ মহিলা। তাইৰ পুত্রৰ নাম কাঙালী। দৰিদ্রতাৰ মাজতে অভাগীয়ে নিজৰ সন্তানক ডাঙৰ-দীঘল কৰে।

গল্পৰ আৰম্ভণিতে গাঁৱৰ ধনী আৰু উচ্চবর্ণৰ মুখুয্যে পৰিয়ালৰ এগৰাকী বৃদ্ধা মহিলাৰ মৃত্যু হয়। তেওঁৰ মৃত্যুৰ পিছত পৰিয়ালৰ মানুহে অতি আড়ম্বৰপূর্ণভাৱে শেষকৃত্যৰ আয়োজন কৰে।

মৃত মহিলাগৰাকীক চন্দন, সিন্দূৰ, আলতা, মালা আৰু মূল্যৱান বস্ত্ৰৰে সজাই শ্মশানলৈ নিয়া হয়। এই দৃশ্য দেখি অভাগীৰ মনত গভীৰ প্ৰভাৱ পৰে।

তাইৰ মনত এটা সপোন জাগি উঠে। তাই ভাবে যে মৃত্যুৰ পিছত যদি তাইৰো এনেদৰে শেষকৃত্য সম্পন্ন হয়, তেন্তে তাইও স্বৰ্গ লাভ কৰিব পাৰিব।

২। অভাগীৰ স্বৰ্গ লাভৰ আকাংক্ষা

অভাগীয়ে মুখুয্যে পৰিয়ালৰ বৃদ্ধা মহিলাগৰাকীৰ শেষকৃত্য দেখি নিজৰ মৃত্যুৰ সময়ৰ কথা কল্পনা কৰে।

তাই বিচাৰে যে মৃত্যুৰ সময়ত তাইৰ স্বামীয়ে তাইৰ ওচৰত উপস্থিত থাকক আৰু পুত্ৰ কাঙালীয়ে তাইৰ মুখাগ্নি কৰক।

তাইৰ বাবে স্বৰ্গ লাভৰ ধাৰণাটো কেৱল ধৰ্মীয় বিশ্বাস নহয়; ই সামাজিক সন্মান আৰু মানৱীয় মৰ্যাদা লাভৰ আকাংক্ষাৰ প্ৰতীক।

৩। কাঙালীৰ মাতৃভক্তি

কাঙালী গল্পটোৰ আন এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ চৰিত্ৰ। সি মাকক অতি মৰম কৰে।

অভাগীৰ অসুস্থতাৰ সময়ত কাঙালীয়ে মাকৰ যত্ন লয়। মাকৰ শেষ ইচ্ছা পূৰণ কৰাৰ বাবেও সি চেষ্টা কৰে।

মাকৰ মৃত্যুৰ সময়ত সি পিতৃ ৰসিক দুলেক মাতি আনে। কিন্তু দৰিদ্ৰতা আৰু সামাজিক বাধাৰ বাবে মাকৰ শেষকৃত্য সম্পূৰ্ণৰূপে সম্পন্ন কৰিব নোৱাৰে।

কাঙালীৰ চৰিত্ৰৰ মাজেৰে লেখকে মাতৃভক্তি আৰু সন্তানৰ দায়িত্ববোধ প্ৰকাশ কৰিছে।

৪। জাতিভেদ আৰু সামাজিক বৈষম্য

গল্পটোৰ অন্যতম প্ৰধান বিষয় হৈছে জাতিভেদ।

মুখুয্যে পৰিয়ালৰ দৰে উচ্চবর্ণৰ মানুহে মৃত্যুৰ পিছতো সামাজিক সন্মান আৰু সকলো ধৰণৰ সুবিধা লাভ কৰে। কিন্তু অভাগীৰ দৰে নিম্নবর্গীয় মানুহে সাধাৰণ মানৱীয় অধিকাৰ লাভৰ পৰাও বঞ্চিত হয়।

কাঙালীয়ে মাকৰ সৎকাৰৰ বাবে খৰি বিচাৰিলেও সমাজৰ উচ্চবর্ণৰ লোকসকলৰ পৰা যথোচিত সহায় নাপায়।

ইয়াৰ মাজেৰে লেখকে জাতিভেদৰ অমানৱীয় ৰূপ উদঙাই দিছে।

৫। দৰিদ্রতা আৰু শোষণ

অভাগীৰ জীৱনৰ প্রতিটো দিশতে দৰিদ্রতাৰ প্রভাৱ পৰিছে।

তাইৰ নিজৰ ঘৰখনো জীর্ণ। জীৱনৰ মৌলিক প্রয়োজনসমূহ পূৰণ কৰাটো তাইৰ বাবে কঠিন।

দৰিদ্রতাৰ বাবে তাইৰ মৃত্যুৰ পিছতো শেষকৃত্যৰ বাবে প্রয়োজনীয় খৰি আৰু অন্যান্য সামগ্রী সংগ্রহ কৰাটো সম্ভৱ নহয়।

লেখকে এই ঘটনাৰ মাজেৰে অর্থনৈতিক বৈষম্যৰ কৰুণ ছবি প্রকাশ কৰিছে।

৬। নাৰীৰ অসহায় অৱস্থা

অভাগীৰ চৰিত্রৰ মাজেৰে সমাজৰ দুখীয়া নাৰীৰ জীৱনৰ বাস্তৱ ছবি প্রকাশ পাইছে।

তাইৰ নিজৰ কোনো আর্থিক স্বাধীনতা নাই। সামাজিক মর্যাদাও সীমিত। স্বামী আৰু সন্তানৰ ওপৰত নির্ভৰ কৰিয়েই তাই জীৱন অতিবাহিত কৰে।

তথাপি তাইৰ মাতৃত্ববোধ আৰু সৰল মানৱীয় আকাংক্ষা অতি গভীৰ।

৭। গল্পৰ মানৱতাবাদী দৃষ্টিভংগী

গল্পটোৱে মানুহৰ মাজত জাতি, ধর্ম, বর্ণ আৰু অর্থনৈতিক অৱস্থাৰ ভিত্তিত বিভেদ সৃষ্টি কৰাৰ বিৰোধিতা কৰিছে।

লেখকে দেখুৱাইছে যে মানুহৰ প্ৰকৃত পৰিচয় তেওঁৰ মানৱীয় গুণ আৰু আচৰণৰ মাজত নিহিত থাকে।

'অভাগীৰ স্বৰ্গ' গল্পটো ভাৰতীয় সমাজৰ জাতিভেদ, দৰিদ্ৰতা, সামাজিক বৈষম্য আৰু নাৰীৰ অসহায় অৱস্থাৰ এক কৰুণ দলিল। অভাগী আৰু কাঙালীৰ জীৱনৰ মাজেৰে শৰৎচন্দ্ৰই সমাজৰ অমানৱীয় ৰূপ প্ৰকাশ কৰিছে। গল্পটোৱে আমাক শিকায় যে মানুহৰ প্ৰকৃত স্বৰ্গ কোনো ধৰ্মীয় আড়ম্বৰ বা সামাজিক প্ৰতিপত্তিৰ মাজত নহয়; বৰং মানৱীয় মৰ্যাদা, মৰম, সহানুভূতি আৰু সমতাৰ মাজত নিহিত হৈ থাকে।

প্ৰশ্ন–২। 'অভাগীৰ স্বৰ্গ' গল্পত জাতিভেদ, দৰিদ্ৰতা আৰু সামাজিক শোষণৰ বাস্তৱ ছবি বিশ্লেষণ কৰা।

উত্তৰঃ শৰৎচন্দ্ৰ চট্টোপাধ্যায়ৰ 'অভাগীৰ স্বৰ্গ' গল্পটো ভাৰতীয় সমাজৰ জাতিভেদ আৰু অৰ্থনৈতিক বৈষম্যৰ এক উল্লেখযোগ্য সাহিত্যিক দলিল। গল্পটোত লেখকে সমাজৰ নিম্নবৰ্গীয় মানুহৰ জীৱনৰ দুখ-যন্ত্ৰণা আৰু সামাজিক বঞ্চনাৰ ছবি দাঙি ধৰিছে। বিশেষকৈ অভাগী আৰু কাঙালীৰ জীৱনৰ মাজেৰে তেওঁ দেখুৱাইছে যে সমাজৰ ধনী আৰু উচ্চবৰ্ণৰ মানুহে যিবোৰ অধিকাৰ সহজে লাভ কৰে, দুখীয়া আৰু নিম্নবৰ্গীয় মানুহে সেই অধিকাৰৰ পৰাও বঞ্চিত হয়।

১। জাতিভেদ প্ৰথাৰ পৰিচয়

ভাৰতীয় সমাজত দীৰ্ঘদিন ধৰি জাতিভেদ প্ৰথাৰ প্ৰচলন আছিল। এই প্ৰথাৰ ফলত মানুহৰ মাজত উচ্চ-নীচৰ পাৰ্থক্য সৃষ্টি হৈছিল।

উচ্চবৰ্ণৰ মানুহে সামাজিক আৰু ধৰ্মীয় ক্ষেত্ৰত অধিক সুবিধা লাভ কৰিছিল। আনহাতে নিম্নবৰ্ণৰ মানুহে বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত অৱহেলা আৰু বঞ্চনাৰ সন্মুখীন হৈছিল।

গল্পটোত এই সামাজিক ব্যৱস্থাৰ অমানৱীয় ৰূপ প্ৰকাশ পাইছে।

২। মুখুয্যে পৰিয়ালৰ সামাজিক মৰ্যাদা

গল্পত মুখুয্যে পৰিয়ালৰ বৃদ্ধা মহিলাগৰাকীৰ মৃত্যুৰ পিছত আড়ম্বৰপূর্ণ শেষকৃত্য সম্পন্ন কৰা হয়।

পৰিয়ালৰ সদস্য, আত্মীয়-স্বজন আৰু গাঁৱৰ মানুহে এই অনুষ্ঠানত অংশগ্রহণ কৰে।

মৃতদেহটো মূল্যৱান বস্ত্র, চন্দন, আলতা আৰু সিন্দূৰে সজোৱা হয়।

এই দৃশ্যই উচ্চবর্ণ আৰু ধনী পৰিয়ালৰ সামাজিক প্রতিপত্তি প্রকাশ কৰে।

৩। অভাগীৰ সামাজিক অৱস্থান

অভাগী এগৰাকী দুখীয়া আৰু নিম্নবর্গীয় মহিলা। তাই সমাজত প্রাপ্য সন্মান আৰু মর্যাদা লাভ কৰা নাই।

তাইৰ জীৱনত দৰিদ্রতা আৰু জাতিগত বৈষম্যই গভীৰ প্রভাৱ পেলাইছে।

তাইৰ মৃত্যুৰ সময়তো সমাজৰ মানুহে তাইৰ প্রতি যথোচিত মানৱীয় দায়িত্ব পালন নকৰে।

৪। দৰিদ্রতাৰ কৰুণ ৰূপ

অভাগীৰ জীৱনৰ প্রধান সমস্যা হৈছে দৰিদ্রতা।

তাইৰ পৰিয়ালৰ আর্থিক অৱস্থা ইমানেই দুর্বল যে মৃত্যুৰ পিছত শেষকৃত্যৰ বাবেও প্রয়োজনীয় সামগ্রী সংগ্রহ কৰিব নোৱাৰে।

কাঙালীয়ে মাকৰ শেষ ইচ্ছা পূৰণ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিও ব্যর্থ হয়।

ইয়াৰ মাজেৰে লেখকে দেখুৱাইছে যে দৰিদ্রতা মানুহৰ জীৱনৰ প্রতিটো স্তৰতে বাধাৰ সৃষ্টি কৰে।

৫। জমিদাৰী আৰু ক্ষমতাশালী শ্রেণীৰ প্রভাৱ

গল্পটোত মুখুয্যে পৰিয়ালৰ সামাজিক আৰু অর্থনৈতিক ক্ষমতাৰ প্রভাৱ দেখা যায়।

ক্ষমতাশালী মানুহে সমাজৰ বিভিন্ন ক্ষেত্রত নিজৰ ইচ্ছা অনুসৰি সিদ্ধান্ত গ্রহণ কৰিব পাৰে।

আনহাতে দুখীয়া মানুহে নিজৰ ন্যায্য অধিকাৰ লাভ কৰিবলৈও অসুবিধাৰ সন্মুখীন হয়।

৬। মৃত্যুৰ ক্ষেত্রতো বৈষম্য

গল্পটোৰ আটাইতকৈ কৰুণ দিশটো হৈছে মৃত্যুৰ পিছতো মানুহৰ মাজত বৈষম্যৰ উপস্থিতি।

মুখুয্যে পৰিয়ালৰ বৃদ্ধা মহিলাগৰাকীৰ মৃত্যুত সকলো ধৰণৰ আড়ম্বৰ আৰু সামাজিক সন্মান প্রদর্শন কৰা হয়।

কিন্তু অভাগীৰ মৃত্যুৰ পিছত কাঙালীয়ে মাকৰ শেষকৃত্যৰ বাবে প্রয়োজনীয় খৰি সংগ্রহ কৰিবলৈও অসুবিধাৰ সন্মুখীন হয়।

৭। মানৱীয় মূল্যবোধৰ অৱক্ষয়

গল্পটোত সমাজৰ মানুহৰ মাজত সহানুভূতি আৰু মানৱীয় দায়িত্ববোধৰ অভাৱ প্রকাশ পাইছে।

মানুহে জাতি আৰু অর্থনৈতিক অৱস্থাৰ ভিত্তিত আন মানুহৰ প্রতি আচৰণ নির্ধাৰণ কৰে।

লেখকে এই মানসিকতাৰ বিৰুদ্ধে প্রতিবাদ জনাইছে।

৮। সামাজিক সংস্কাৰৰ প্রয়োজনীয়তা

গল্পটোৱে সমাজত সমতা আৰু মানৱীয় মর্যাদা প্রতিষ্ঠাৰ প্রয়োজনীয়তা অনুভৱ কৰায়।

জাতি, ধর্ম বা অর্থনৈতিক অৱস্থাৰ ভিত্তিত মানুহৰ মাজত বিভেদ সৃষ্টি কৰা উচিত নহয়।

সকলো মানুহে সমান অধিকাৰ আৰু সন্মান লাভ কৰিব লাগে।

'অভাগীৰ স্বর্গ' গল্পটোত শৰৎচন্দ্র চট্টোপাধ্যায়ে জাতিভেদ, দৰিদ্রতা আৰু সামাজিক শোষণৰ বাস্তৱ ছবি অংকন কৰিছে। অভাগীৰ জীৱনৰ কৰুণ পৰিণতিৰ মাজেৰে লেখকে সমাজৰ অমানৱীয় ব্যৱস্থাৰ বিৰুদ্ধে প্রতিবাদ জনাইছে। গল্পটোৱে মানুহৰ মাজত সমতা, সহানুভূতি আৰু মানৱীয় মর্যাদা প্রতিষ্ঠাৰ শিক্ষা দিয়ে।

প্রশ্ন–৩। 'অভাগীৰ স্বর্গ' গল্পৰ নামকৰণৰ সার্থকতা বিচাৰ কৰি অভাগী আৰু কাঙালী চৰিত্রৰ বৈশিষ্ট্য আলোচনা কৰা।

উত্তৰঃ সাহিত্যত নামকৰণৰ বিশেষ গুৰুত্ব আছে। কোনো এটা সাহিত্যকর্মৰ নামৰ মাজেৰে তাৰ মূল বিষয়বস্তু আৰু অন্তর্নিহিত ভাবৰ পৰিচয় পোৱা যায়। শৰৎচন্দ্ৰ চট্টোপাধ্যায়ৰ 'অভাগীৰ স্বর্গ' গল্পটোৰ নামকৰণ ইয়াৰ বিষয়বস্তুৰ সৈতে গভীৰভাৱে সম্পর্কিত। গল্পটোত অভাগী নামৰ এগৰাকী দুখীয়া নাৰীৰ জীৱন আৰু মৃত্যুৰ মাজেৰে লেখকে সামাজিক বৈষম্য আৰু মানৱীয় বেদনাৰ ছবি প্ৰকাশ কৰিছে।

১। অভাগী চৰিত্ৰৰ পৰিচয়

অভাগী গল্পটোৰ কেন্দ্ৰীয় চৰিত্ৰ। তাই এগৰাকী দুখীয়া আৰু নিম্নবর্গীয় মহিলা। তাইৰ জীৱন দুখ-কষ্ট আৰু অভাৱ-অনাটনেৰে পৰিপূর্ণ। তথাপি তাইৰ মনত সৰলতা, মাতৃত্ববোধ আৰু সামাজিক সন্মান লাভৰ আকাংক্ষা আছে।

২। অভাগীৰ মাতৃত্ববোধ

অভাগীৰ পুত্ৰ কাঙালীৰ প্ৰতি থকা মৰম আৰু দায়িত্ববোধ তাইৰ চৰিত্ৰৰ অন্যতম প্ৰধান বৈশিষ্ট্য। তাই নিজৰ সকলো দুখ-কষ্টৰ মাজতো পুত্ৰৰ ভৱিষ্যৎ আৰু মংগলৰ কথা চিন্তা কৰে।

৩। অভাগীৰ স্বর্গৰ সপোন

মুখুয্যে পৰিয়ালৰ বৃদ্ধা মহিলাগৰাকীৰ শেষকৃত্য দেখি অভাগীৰ মনত নিজৰ মৃত্যুৰ সময়ৰ এক কল্পনা জাগি উঠে। তাই বিচাৰে যে মৃত্যুৰ পিছত তাইৰো সন্মানজনকভাৱে শেষকৃত্য সম্পন্ন হওক। এই আকাংক্ষাৰ মাজেৰে তাইৰ সামাজিক মর্যাদা লাভৰ ইচ্ছা প্ৰকাশ পাইছে।

৪। কাঙালী চৰিত্ৰৰ পৰিচয়

কাঙালী অভাগীৰ পুত্ৰ। সি দুখীয়া পৰিয়ালত জন্মগ্ৰহণ কৰিলেও মাকৰ প্ৰতি তাৰ গভীৰ মৰম আছে। মাকৰ অসুস্থতাৰ সময়ত সি যথাসাধ্য যত্ন লয়। মাকৰ মৃত্যুৰ পিছত শেষ ইচ্ছা পূৰণ কৰিবলৈও সি চেষ্টা কৰে।

৫। কাঙালীৰ অসহায়তা

কাঙালীৰ মনত মাকৰ প্ৰতি গভীৰ দায়িত্ববোধ থাকিলেও আৰ্থিক আৰু সামাজিক অৱস্থাই তাক অসহায় কৰি তোলে। সি মাকৰ শেষকৃত্যৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় খৰি সংগ্ৰহ কৰিব নোৱাৰে। ইয়াৰ মাজেৰে লেখকে দৰিদ্ৰ মানুহৰ অসহায় অৱস্থা প্ৰকাশ কৰিছে।

৬। নামকৰণৰ তাৎপৰ্য

'অভাগীৰ স্বৰ্গ' নামটোৰ মাজত গভীৰ ব্যংগ আৰু কৰুণতা নিহিত হৈ আছে। অভাগীৰ বাবে স্বৰ্গ মানে মৃত্যুৰ পিছত স্বামীৰ উপস্থিতি আৰু পুত্ৰৰ মুখাগ্নিৰ জৰিয়তে সন্মানজনক শেষকৃত্য লাভ কৰা। কিন্তু তাইৰ এই সৰু আকাংক্ষাও সামাজিক বৈষম্য আৰু দৰিদ্ৰতাৰ বাবে পূৰণ নহয়। সেয়েহে নামটো গল্পটোৰ বিষয়বস্তুৰ সৈতে সম্পূৰ্ণৰূপে খাপ খাইছে।

৭। গল্পৰ মানৱীয় তাৎপৰ্য

গল্পটোৱে দেখুৱাইছে যে মানুহৰ সামাজিক মৰ্যাদা বা আৰ্থিক অৱস্থাৰ ভিত্তিত মানৱীয় অধিকাৰ নিৰ্ধাৰণ কৰা উচিত নহয়। অভাগী আৰু কাঙালীৰ চৰিত্ৰই পাঠকৰ মনত গভীৰ সহানুভূতিৰ সৃষ্টি কৰে।

'অভাগীৰ স্বৰ্গ' গল্পটোৰ নামকৰণ সম্পূৰ্ণ সাৰ্থক। অভাগীৰ চৰিত্ৰৰ মাজেৰে দুখীয়া নাৰীৰ জীৱনৰ বেদনা আৰু কাঙালীৰ চৰিত্ৰৰ মাজেৰে মাতৃভক্তি প্ৰকাশ পাইছে। গল্পটোৱে সমাজৰ জাতিভেদ, দৰিদ্ৰতা আৰু অমানৱীয় ব্যৱস্থাৰ বিৰুদ্ধে এক শক্তিশালী প্ৰতিবাদ সাব্যস্ত কৰিছে।
৪। মুন্সী প্ৰেমচন্দৰ 'নিৰ্মলা' উপন্যাসৰ কাহিনী, চৰিত্ৰ আৰু মূল বিষয়বস্তু বিশদভাৱে আলোচনা কৰা।

উত্তৰঃ মুন্সী প্ৰেমচন্দ আধুনিক হিন্দী আৰু উৰ্দু সাহিত্যৰ এগৰাকী অন্যতম শ্ৰেষ্ঠ কথাশিল্পী। তেওঁৰ সাহিত্যত ভাৰতীয় সমাজৰ দৰিদ্ৰতা, শোষণ, সামাজিক বৈষম্য, যৌতুক প্ৰথা, নাৰীৰ বঞ্চনা আৰু পাৰিবাৰিক সমস্যাৰ বাস্তৱ ছবি প্ৰকাশ পাইছে। 'নিৰ্মলা' তেওঁৰ এখন উল্লেখযোগ্য সামাজিক উপন্যাস। উপন্যাসখনত যৌতুক প্ৰথা আৰু অসমবয়সীয়া বিবাহৰ ফলত এগৰাকী নাৰীৰ জীৱন কেনেদৰে ধ্বংসৰ দিশে আগবাঢ়ে, তাৰ কৰুণ চিত্ৰ প্ৰকাশ পাইছে।

১। উপন্যাসৰ পটভূমি

'নির্মলা' উপন্যাসখনৰ পটভূমি হৈছে বিংশ শতিকাৰ আৰম্ভণিৰ ভাৰতীয় মধ্যবিত্ত সমাজ। উপন্যাসখনৰ কেন্দ্রীয় চৰিত্র নির্মলা। তাই এগৰাকী কম বয়সীয়া, সৰল আৰু কোমলমতীয়া ছোৱালী। তাইৰ পিতৃ উদয়ভানুলাল এগৰাকী অধিবক্তা। তেওঁৰ পৰিয়ালৰ আর্থিক অৱস্থা প্রথম অৱস্থাত ভাল আছিল। নির্মলাৰ বিবাহ ভুৱনমোহন নামৰ এজন যুৱকৰ সৈতে ঠিক হৈছিল। কিন্তু পিতৃৰ আকস্মিক মৃত্যুৰ পিছত যৌতুকৰ সমস্যাৰ বাবে সেই বিবাহ ভাঙি যায়।

২। নির্মলাৰ অসমবয়সীয়া বিবাহ

পিতৃৰ মৃত্যুৰ পিছত নির্মলাৰ মাতৃ কল্যাণীয়ে আর্থিক সমস্যাৰ সন্মুখীন হয়। শেষত নির্মলাৰ বিবাহ মুন্সী তোটাৰাম নামৰ এজন বয়সস্থ বিধৱা পুৰুষৰ সৈতে হয়। তোটাৰামৰ আগৰ পত্নীৰ পৰা তিনিজন পুত্র আছিল—মানসাৰাম, জিয়াৰাম আৰু সিয়াৰাম। নির্মলা আৰু তোটাৰামৰ বয়সৰ বৃহৎ ব্যৱধানে তেওঁলোকৰ দাম্পত্য জীৱনত মানসিক দূৰত্বৰ সৃষ্টি কৰে।

৩। নির্মলা আৰু মানসাৰামৰ সম্পর্ক

মানসাৰাম তোটাৰামৰ জ্যেষ্ঠ পুত্র। বয়সৰ ফালৰ পৰা সি নির্মলাৰ ওচৰ-চুবুৰীয়া। নির্মলাই মানসাৰামৰ প্রতি মাতৃসুলভ মৰম প্রদর্শন কৰে। কিন্তু তোটাৰামৰ মনত তেওঁলোকৰ সম্পর্কক লৈ সন্দেহৰ সৃষ্টি হয়। এই সন্দেহৰ ফলত তোটাৰামে মানসাৰামক ঘৰৰ পৰা আঁতৰাই হোষ্টেলত ৰাখে। মানসাৰামে এই ঘটনাত মানসিক আঘাত পায় আৰু অসুস্থ হৈ পৰে।

শেষত তাৰ মৃত্যু হয়।

৪। তোটাৰামৰ সন্দেহ আৰু মানসিক দ্বন্দ্ব

তোটাৰামৰ চৰিত্রত বয়সৰ পার্থক্যজনিত নিৰাপত্তাহীনতা আৰু সন্দেহৰ মনোভাব প্রকাশ পাইছে। তেওঁ নির্মলাৰ প্রতি মৰম প্রদর্শন কৰিলেও তেওঁৰ মনত নিজৰ বয়স আৰু পুত্রৰ সৈতে নির্মলাৰ বয়সৰ পার্থক্যক লৈ এক অস্বস্তি থাকে। এই অস্বস্তিয়ে ক্রমে সন্দেহৰ ৰূপ লয়।

৫। জিয়াৰামৰ চৰিত্র আৰু ঘটনা

মানসাৰামৰ মৃত্যুৰ পিছত পৰিয়ালত অধিক অশান্তিৰ সৃষ্টি হয়। জিয়াৰামে পিতৃৰ প্ৰতি ক্ষোভ পোষণ কৰে। পৰৱৰ্তী সময়ত সি নিৰ্মলাৰ অলংকাৰ চুৰি কৰি ঘৰৰ পৰা আঁতৰি যায়। এই ঘটনাই পৰিয়ালৰ সংকট অধিক গভীৰ কৰে।

৬। সিয়াৰামৰ ঘৰৰ পৰা আঁতৰি যোৱা

সিয়াৰাম পৰিয়ালৰ কনিষ্ঠ পুত্ৰ। পৰিয়ালৰ অশান্তি আৰু ঘৰুৱা পৰিৱেশৰ বাবে সি মানসিকভাৱে অসুখী হৈ পৰে।

পৰৱৰ্তী সময়ত এজন সাধুৰ সৈতে সি ঘৰৰ পৰা আঁতৰি যায়। তোটাৰামে পুত্ৰৰ সন্ধানত ওলাই যায়।

৭। নিৰ্মলাৰ কৰুণ পৰিণতি

পৰিয়ালৰ এটাৰ পিছত আনটো সমস্যাই নিৰ্মলাৰ মানসিক আৰু শাৰীৰিক অৱস্থা দুৰ্বল কৰি তোলে। তাই অসুস্থ হৈ পৰে। জীৱনৰ শেষ সময়ত নিজৰ কন্যা আশাক ৰুক্মিণীৰ দায়িত্বত দি তাই মৃত্যুবৰণ কৰে। এইদৰে উপন্যাসখনৰ কাহিনী কৰুণ পৰিণতিত উপনীত হয়।

৮। যৌতুক প্ৰথাৰ কুফল

উপন্যাসখনৰ মূল বিষয় হৈছে যৌতুক প্ৰথাৰ কুফল। যৌতুকৰ অভাৱৰ বাবে নিৰ্মলাৰ উপযুক্ত বিবাহ ভাঙি যায়। তাৰ ফলত তাই বয়সস্থ পুৰুষৰ সৈতে বিবাহপাশত আবদ্ধ হ'বলগীয়া হয়। এই বিবাহৰ পৰিণতিত তাইৰ জীৱনত নানা সমস্যাৰ সৃষ্টি হয়।

৯। নাৰীৰ সামাজিক অৱস্থা

নিৰ্মলাৰ চৰিত্ৰৰ মাজেৰে প্ৰেমচন্দে পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজত নাৰীৰ অসহায় অৱস্থা প্ৰকাশ কৰিছে। তাইৰ জীৱনৰ সিদ্ধান্তসমূহ মূলতঃ আনৰ দ্বাৰা নিৰ্ধাৰিত হয়। তাইৰ ব্যক্তিগত ইচ্ছা, আকাংক্ষা আৰু অনুভূতিক বিশেষ গুৰুত্ব দিয়া নহয়।

'নিৰ্মলা' উপন্যাসখন ভাৰতীয় সমাজৰ যৌতুক প্ৰথা, অসমবয়সীয়া বিবাহ আৰু নাৰীৰ বঞ্চনাৰ এক কৰুণ দলিল। নিৰ্মলাৰ জীৱনৰ মাজেৰে প্ৰেমচন্দে সমাজৰ অন্যায় ব্যৱস্থাৰ

বিৰুদ্ধে প্ৰতিবাদ জনাইছে। উপন্যাসখনে আমাক শিকায় যে বিবাহৰ ক্ষেত্ৰত বয়স, মানসিক পৰিপক্কতা, পাৰস্পৰিক বুজাবুজি আৰু ব্যক্তিগত মৰ্যাদাক গুৰুত্ব দিয়া উচিত।

৫। 'নিৰ্মলা' উপন্যাসত যৌতুক প্ৰথা আৰু অসমবয়সীয়া বিবাহৰ কুফল কেনেদৰে প্ৰকাশ পাইছে? আলোচনা কৰা।

উত্তৰঃ মুন্সী প্ৰেমচন্দৰ 'নিৰ্মলা' উপন্যাসখন ভাৰতীয় সমাজৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ সামাজিক সমস্যা—যৌতুক প্ৰথাৰ বিৰুদ্ধে ৰচিত এখন উল্লেখযোগ্য উপন্যাস। উপন্যাসখনত যৌতুকৰ অভাৱৰ বাবে এগৰাকী কম বয়সীয়া ছোৱালীৰ জীৱন কেনেদৰে বিপৰ্যস্ত হয়, তাৰ বাস্তৱ ছবি প্ৰকাশ পাইছে। ইয়াৰ লগতে অসমবয়সীয়া বিবাহৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা মানসিক অশান্তি আৰু পাৰিবাৰিক সংঘাতো উপন্যাসখনৰ প্ৰধান বিষয়।

১। যৌতুক প্ৰথাৰ পৰিচয়

যৌতুক প্ৰথা হৈছে বিবাহৰ সময়ত কইনাৰ পৰিয়ালৰ পৰা দৰা বা দৰাৰ পৰিয়াললৈ ধন-সম্পত্তি আৰু অন্যান্য সামগ্ৰী প্ৰদান কৰাৰ সামাজিক পৰম্পৰা। এই প্ৰথাৰ ফলত বহুতো দৰিদ্ৰ পৰিয়াল আৰ্থিক সংকটৰ সন্মুখীন হয়। বিশেষকৈ কন্যা সন্তানৰ বিবাহৰ ক্ষেত্ৰত পিতৃ-মাতৃয়ে বৃহৎ পৰিমাণৰ ধন সংগ্ৰহ কৰিবলৈ বাধ্য হয়।

২। নিৰ্মলাৰ বিবাহৰ সমস্যা

নিৰ্মলাৰ বিবাহ ভুৱনমোহনৰ সৈতে ঠিক হৈছিল। কিন্তু পিতৃ উদয়ভানুলালৰ মৃত্যুৰ পিছত পৰিয়ালৰ আৰ্থিক অৱস্থা দুৰ্বল হৈ পৰে। দৰাৰ পৰিয়ালে আগৰ বিবাহৰ সিদ্ধান্তৰ পৰা আঁতৰি যায়। ইয়াৰ ফলত নিৰ্মলাৰ জীৱনত এক বৃহৎ পৰিৱৰ্তন আহে।

৩। অসমবয়সীয়া বিবাহ

পিছত নিৰ্মলাৰ বিবাহ তোটাৰামৰ সৈতে হয়। তোটাৰাম বয়সত নিৰ্মলাতকৈ যথেষ্ট ডাঙৰ। তেওঁ এজন বিধৱা পুৰুষ আৰু তেওঁৰ আগৰ পত্নীৰ পৰা তিনিজন সন্তান আছে। এই বিবাহে নিৰ্মলাৰ জীৱনত মানসিক অসন্তুষ্টি আৰু দাম্পত্য দূৰত্বৰ সৃষ্টি কৰে।

৪। পাৰিবাৰিক সন্দেহ

তোটাৰামে নিৰ্মলাৰ সৈতে মানসাৰামৰ সম্পৰ্কক লৈ সন্দেহ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰে। এই সন্দেহৰ কোনো বাস্তৱ ভিত্তি নাছিল। তথাপি তেওঁৰ মনত নিৰাপত্তাহীনতা বৃদ্ধি পায়। তেওঁ মানসাৰামক হোষ্টেললৈ পঠিয়াই দিয়ে।

৫। মানসাৰামৰ কৰুণ পৰিণতি

পিতৃৰ সন্দেহ আৰু ঘৰৰ পৰা আঁতৰাই দিয়াৰ ঘটনাই মানসাৰামৰ মনত গভীৰ আঘাত দিয়ে। সি অসুস্থ হৈ পৰে। নিৰ্মলাৰ প্ৰতি থকা তাৰ মাতৃসুলভ সম্পৰ্কৰ কথা শেষ সময়ত প্ৰকাশ পায়। কিন্তু তেতিয়ালৈকে বহু পলম হৈ গৈছিল।

৬। পৰিয়ালৰ ভাঙোন

মানসাৰামৰ মৃত্যুৰ পিছত পৰিয়ালৰ সদস্যসকলৰ মাজত দূৰত্ব বৃদ্ধি পায়। জিয়াৰামৰ আচৰণ বেয়া হৈ পৰে। সি অলংকাৰ চুৰি কৰি ঘৰৰ পৰা আঁতৰি যায়। সিয়াৰামেও ঘৰৰ পৰা পলাই যায়। এই ঘটনাবোৰে পৰিয়ালটোক অধিক সংকটৰ মাজলৈ ঠেলি দিয়ে।

৭। নাৰীৰ অধিকাৰ আৰু স্বাধীনতা

নিৰ্মলাৰ জীৱনৰ মাজেৰে প্ৰেমচন্দে নাৰীৰ ব্যক্তিগত অধিকাৰৰ প্ৰশ্ন উত্থাপন কৰিছে। তাই নিজৰ বিবাহৰ সিদ্ধান্ত নিজে গ্ৰহণ কৰিব পৰা নাছিল। সমাজ আৰু পৰিয়ালৰ সিদ্ধান্তই তাইৰ জীৱন নিয়ন্ত্ৰণ কৰিছিল।

৮। সামাজিক সংস্কাৰৰ প্ৰয়োজনীয়তা

উপন্যাসখনে যৌতুক প্ৰথা আৰু অসমবয়সীয়া বিবাহৰ বিৰুদ্ধে সামাজিক সচেতনতা সৃষ্টি কৰে। বিবাহৰ ক্ষেত্ৰত অৰ্থনৈতিক লেনদেনতকৈ মানসিক সামঞ্জস্য, পাৰস্পৰিক সন্মান আৰু ব্যক্তিগত ইচ্ছাক অধিক গুৰুত্ব দিব লাগে।

'নির্মলা' উপন্যাসত যৌতুক প্রথা আৰু অসমবয়সীয়া বিবাহৰ কুফল অতি কৰুণভাৱে প্রকাশ পাইছে। প্রেমচন্দে দেখুৱাইছে যে সামাজিক কু-প্রথাই কেৱল এগৰাকী নাৰীৰ জীৱনেই ধ্বংস নকৰে, ই এখন সম্পূর্ণ পৰিয়ালকো বিপর্যস্ত কৰিব পাৰে।

৬। 'নির্মলা' উপন্যাসৰ নির্মলা চৰিত্রৰ মনস্তাত্ত্বিক আৰু সামাজিক বিশ্লেষণ কৰা।

উত্তৰঃ মুন্সী প্রেমচন্দৰ 'নির্মলা' উপন্যাসখনৰ কেন্দ্রীয় চৰিত্র হৈছে নির্মলা। এই চৰিত্রটোৰ মাজেৰে লেখকে ভাৰতীয় সমাজৰ এগৰাকী অসহায় নাৰীৰ জীৱন, মানসিক দ্বন্দ্ব, দাম্পত্য অসন্তুষ্টি আৰু সামাজিক বঞ্চনাৰ ছবি প্রকাশ কৰিছে। নির্মলা কেৱল এগৰাকী কাল্পনিক নাৰী চৰিত্র নহয়; তাই সেই সময়ৰ সমাজত যৌতুক আৰু অসমবয়সীয়া বিবাহৰ বলি হোৱা অসংখ্য নাৰীৰ প্রতিনিধি।

১। নির্মলাৰ প্রাৰম্ভিক জীৱন

নির্মলা এগৰাকী সৰল, কোমলমতীয়া আৰু হাঁহি-ধেমালিৰে ভাল পোৱা ছোৱালী। তাইৰ জীৱনৰ আৰম্ভণিতে বিবাহক লৈ বহুতো আশা আৰু আকাংক্ষা আছিল। কিন্তু পিতৃৰ আকস্মিক মৃত্যুৰ পিছত পৰিয়ালৰ আর্থিক অৱস্থা সলনি হয়। ইয়াৰ ফলত তাইৰ পূর্বনির্ধাৰিত বিবাহ ভাঙি যায়।

২। বিবাহিত জীৱনৰ অসন্তুষ্টি

নির্মলাৰ বিবাহ মুন্সী তোটাৰামৰ সৈতে হয়। তোটাৰাম বয়সত নির্মলাতকৈ যথেষ্ট ডাঙৰ। এই বয়সৰ পার্থক্যৰ বাবে নির্মলাই স্বামীৰ সৈতে স্বাভাৱিক দাম্পত্য সম্পর্ক গঢ়ি তুলিব নোৱাৰে। তাই স্বামীক সন্মান কৰে যদিও প্রকৃত প্রেম আৰু মানসিক ঘনিষ্ঠতাৰ অভাৱ অনুভৱ কৰে।

৩। মাতৃত্ববোধ

নির্মলাৰ চৰিত্রৰ এটা উল্লেখযোগ্য বৈশিষ্ট্য হৈছে মাতৃত্ববোধ। তাই তোটাৰামৰ আগৰ পত্নীৰ সন্তানসকলৰ প্রতিও মৰম আৰু সহানুভূতি প্রকাশ কৰে। বিশেষকৈ মানসাৰামৰ সৈতে তাইৰ সম্পর্ক মাতৃসুলভ।

৪। তোটাৰামৰ সন্দেহৰ প্ৰভাৱ

তোটাৰামৰ মনত নিৰ্মলা আৰু মানসাৰামৰ সম্পৰ্কক লৈ সন্দেহৰ সৃষ্টি হয়। এই সন্দেহে নিৰ্মলাৰ মানসিক জীৱনত গভীৰ প্ৰভাৱ পেলায়। তাই নিজৰ নিৰ্দোষিতা প্ৰমাণ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰে। কিন্তু স্বামীৰ সন্দেহৰ বাবে তাইৰ জীৱন অধিক জটিল হৈ পৰে।

৫। মানসিক যন্ত্ৰণা

নিৰ্মলাৰ জীৱনত দাম্পত্য অসন্তুষ্টি, পাৰিবাৰিক অশান্তি আৰু সামাজিক বাধ্যবাধকতাই গভীৰ মানসিক যন্ত্ৰণাৰ সৃষ্টি কৰে। মানসাৰামৰ মৃত্যুৱে তাইক অধিক মানসিকভাৱে ভাঙি পেলায়।

৬। সামাজিক বঞ্চনা

নিৰ্মলা পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজৰ নিয়মৰ দ্বাৰা নিয়ন্ত্ৰিত। তাইৰ জীৱনৰ সিদ্ধান্তসমূহ আন মানুহে গ্ৰহণ কৰে। তাইৰ নিজৰ ইচ্ছা আৰু আকাংক্ষাক বিশেষ গুৰুত্ব দিয়া নহয়। যৌতুক প্ৰথাৰ বাবেই তাইৰ জীৱনলৈ এই বিপৰ্যয় আহে।

৭। নিৰ্মলাৰ চৰিত্ৰৰ মানৱীয় দিশ

নিৰ্মলাৰ চৰিত্ৰত সহানুভূতি, দায়িত্ববোধ, সহনশীলতা আৰু মাতৃত্বৰ প্ৰকাশ ঘটিছে। তাই পৰিয়ালৰ শান্তি বজাই ৰাখিবলৈ চেষ্টা কৰে। নিজৰ দুখ-কষ্টৰ মাজতো আনৰ প্ৰতি দায়িত্ব পালন কৰে।

৮। নিৰ্মলা চৰিত্ৰৰ প্ৰতীকী তাৎপৰ্য

নিৰ্মলা হৈছে সমাজৰ সেইসকল নাৰীৰ প্ৰতীক, যিসকলে নিজৰ জীৱনৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰাৰ স্বাধীনতা লাভ কৰা নাছিল। তাইৰ কৰুণ জীৱনে যৌতুক প্ৰথা আৰু অসমবয়সীয়া বিবাহৰ সামাজিক পৰিণতি প্ৰকাশ কৰে।

৭। ‘বিয়াৰ মুকুট’ গল্পৰ মূল উপজীব্য আলোচনা কৰা।

উত্তৰঃ ওড়িয়া সাহিত্যৰ বিশিষ্ট গল্পকাৰ ৰাজকিশোৰ ৰায়ৰ ‘বিয়াৰ মুকুট’ এটি উল্লেখযোগ্য চুটিগল্প। এই গল্পটোৰ মাজেৰে গল্পকাৰে ভাৰতীয় সমাজৰ বিবাহকেন্দ্ৰিক ৰীতি-নীতি, সামাজিক

পৰম্পৰা, যৌতুক প্ৰথা, আৰ্থিক বৈষম্য আৰু নাৰী জীৱনৰ অনিশ্চয়তাক বাস্তৱধৰ্মী দৃষ্টিভংগীৰে উপস্থাপন কৰিছে। সাধাৰণতে বিবাহক দুটা পৰিয়ালৰ মাজৰ এক পৱিত্ৰ সম্পৰ্ক আৰু নৱজীৱনৰ আৰম্ভণি হিচাপে গণ্য কৰা হয়। কিন্তু সমাজৰ কিছুমান অযুক্তিকৰ নিয়ম, অৰ্থনৈতিক চাপ আৰু বাহ্যিক আড়ম্বৰে এই পৱিত্ৰ অনুষ্ঠানটোক বহু সময়ত যন্ত্ৰণাদায়ক কৰি তোলে। ‘বিয়াৰ মুকুট’ গল্পটোৰ মূল উপজীব্য এই সামাজিক বাস্তৱতাৰ মাজতেই নিহিত হৈ আছে।

বিবাহৰ বাহ্যিক আড়ম্বৰ আৰু অন্তঃসাৰশূন্যতা

গল্পটোত বিবাহ অনুষ্ঠানৰ বিভিন্ন ৰীতি-নীতি আৰু আনুষ্ঠানিকতাৰ ছবি অংকন কৰা হৈছে। বিবাহৰ সময়ত মানুহে প্ৰকৃত উদ্দেশ্যতকৈ বাহ্যিক নিয়ম-কানুন আৰু সামাজিক প্ৰতিপত্তিক অধিক গুৰুত্ব দিয়ে। কোন পুৰোহিতে মন্ত্ৰ পাঠ কৰিব, কোন ধৰ্মীয় বিধি অনুসৰণ কৰা হ’ব, কোন নিয়ম আগতে পালন কৰা হ’ব—এনেধৰণৰ বিষয়ক লৈ আলোচনা আৰু মতবিৰোধৰ সৃষ্টি হয়।

কিন্তু এইবোৰৰ মাজত বিবাহৰ সৈতে জড়িত ব্যক্তিসকলৰ শাৰীৰিক আৰু মানসিক অৱস্থাৰ প্ৰতি যথোচিত গুৰুত্ব দিয়া নহয়। কইনাৰ দেউতাক উপবাস আৰু দুশ্চিন্তাত ক্লান্ত হৈ পৰিলেও সামাজিক নিয়ম পালন কৰাটো তেওঁৰ বাবে বাধ্যতামূলক হৈ পৰে। ইয়াৰ দ্বাৰা গল্পকাৰে দেখুৱাইছে যে সমাজত বহু সময়ত মানুহৰ প্ৰয়োজনতকৈ পৰম্পৰা আৰু আনুষ্ঠানিকতাই অধিক গুৰুত্ব লাভ কৰে।

যৌতুক প্ৰথাৰ কু-প্ৰভাৱ

গল্পটোৰ অন্যতম প্ৰধান বিষয় হৈছে যৌতুক প্ৰথা। বিবাহৰ দৰে পৱিত্ৰ অনুষ্ঠানতো ধন-সম্পত্তি আৰু বস্তুগত সামগ্ৰীৰ প্ৰভাৱ কেনেদৰে বিস্তাৰিত হৈ আছে, লেখকে সেয়া স্পষ্টভাৱে দেখুৱাইছে। কইনাৰ পৰিয়ালে বিবাহৰ সময়ত প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰী দিব পাৰিবনে নাই, সেই চিন্তাই তেওঁলোকক উদ্বিগ্ন কৰি তোলে।

চাইকেল, কাপোৰ আৰু টকা-পইচাৰ দৰে সামগ্ৰীৰ প্ৰসংগই যৌতুক প্ৰথাৰ বাস্তৱ ৰূপ প্ৰকাশ কৰে। কইনাৰ সুখী জীৱনৰ প্ৰশ্নটোও যেন এইবোৰ সামগ্ৰীৰ সৈতে জড়িত হৈ পৰে। ফলত বিবাহৰ মূল উদ্দেশ্য—প্ৰেম, বিশ্বাস, পাৰস্পৰিক সন্মান আৰু দায়িত্ববোধ—গৌণ হৈ পৰে।

গল্পকাৰে এই ব্যৱস্থাৰ মাজেৰে সমাজৰ এক গভীৰ অসংগতি উন্মোচন কৰিছে। বিবাহৰ নামত কইনাৰ পৰিয়ালৰ ওপৰত আৰ্থিক বোজা জাপি দিয়া হয়। এই বোজাই বহু পৰিয়ালক মানসিকভাৱে বিপৰ্যস্ত কৰি তোলে।

ৰেখাৰ মানসিক অৱস্থা আৰু নাৰী জীৱনৰ অনিশ্চয়তা

গল্পটোৰ ৰেখা চৰিত্ৰৰ মাজেৰে নাৰী জীৱনৰ এক কৰুণ বাস্তৱতা প্ৰকাশ পাইছে। বিবাহৰ আগলৈকে ৰেখা পিতৃগৃহৰ মৰম আৰু নিৰাপত্তাৰ মাজত ডাঙৰ-দীঘল হৈছে। কিন্তু বিবাহৰ সময়ত তাইৰ মনত নতুন জীৱনক লৈ আশা-আকাংক্ষাৰ লগতে ভয় আৰু অনিশ্চয়তাও সৃষ্টি হয়।

বিদায়ৰ সময়ত ৰেখাই ককায়েকক চাইকেল, কাপোৰ আৰু টকা-পইচাৰ কথা সোঁৱৰাই দিয়ে। বাহ্যিকভাৱে এই আচৰণক বস্তুগত চিন্তা বুলি ভাবিব পাৰি। কিন্তু ইয়াৰ অন্তৰালত আছে স্বামীগৃহত নিজৰ স্থান আৰু মর্যাদা ৰক্ষা কৰাৰ আশংকা। সমাজৰ যৌতুককেন্দ্ৰিক মানসিকতাই নাৰীৰ মনত এনে ভয়ৰ জন্ম দিয়ে।

এইদৰে ৰেখাৰ চৰিত্ৰই প্ৰমাণ কৰে যে নাৰী কেৱল বিবাহৰ সাজ-পোছাক আৰু আড়ম্বৰৰ মাজত সীমাবদ্ধ নহয়; তাইৰ মনতো থাকে নিৰাপত্তা, মর্যাদা আৰু সুন্দৰ জীৱনৰ আকাংক্ষা।

সামাজিক বৈষম্য আৰু অর্থৰ আধিপত্য

গল্পটোত ধনৰ প্ৰভাৱৰ বিষয়টোও গুৰুত্বসহকাৰে প্ৰকাশ পাইছে। সমাজত মানুহৰ মর্যাদা বহু সময়ত তেওঁৰ মানৱীয় গুণৰ দ্বাৰা নহয়, বৰং আৰ্থিক সামর্থ্যৰ দ্বাৰা নির্ধাৰিত হয়। যাৰ ধন আছে, তেওঁ সামাজিকভাৱে অধিক গুৰুত্ব লাভ কৰে; আনহাতে আৰ্থিকভাৱে দুর্বল ব্যক্তিয়ে বহু সময়ত নিজৰ ইচ্ছা আৰু আত্মসন্মান বিসর্জন দিবলৈ বাধ্য হয়।

বিয়াৰ আয়োজনৰ সময়ত কইনাপক্ষৰ আর্থিক অসহায়তা আৰু বিভিন্ন সামগ্রী যোগান ধৰাৰ চিন্তাই এই বৈষম্যক স্পষ্ট কৰি তোলে। মানুহৰ আন্তৰিক সম্পর্কৰ ওপৰত অর্থৰ আধিপত্য প্রতিষ্ঠা হোৱাটো গল্পটোৰ এক উল্লেখযোগ্য সামাজিক সমালোচনা।

গল্পটোৰ ব্যংগাত্মক দৃষ্টিভংগী

ৰাজকিশোৰ ৰায়ে গল্পটোত পোনপটীয়াকৈ উপদেশ দিয়াৰ পৰিৱর্তে ঘটনাৰ মাজেৰে সমাজৰ দোষ-দুর্বলতাসমূহ উন্মোচন কৰিছে। বিবাহৰ বাহ্যিক আড়ম্বৰ আৰু তাৰ অন্তৰালত থকা আর্থিক চিন্তা, সামাজিক প্রতিপত্তিৰ আকাংক্ষা আৰু নাৰী জীৱনৰ অনিশ্চয়তাই গল্পটোত ব্যংগাত্মক তাৎপর্য সৃষ্টি কৰিছে।

গল্পকাৰে দেখুৱাইছে যে যি অনুষ্ঠানক মানুহে আনন্দ আৰু মংগলৰ প্রতীক বুলি গণ্য কৰে, সেই অনুষ্ঠানেই বহু সময়ত দৰিদ্র পৰিয়ালৰ বাবে দুশ্চিন্তা আৰু মানসিক যন্ত্রণাৰ কাৰণ হৈ পৰে।

সামৰণিত ক'ব পাৰি যে 'বিয়াৰ মুকুট' কেৱল এখন বিবাহৰ কাহিনী নহয়; ই ভাৰতীয় সমাজৰ বিবাহকেন্দ্রিক কু-সংস্কাৰ, যৌতুক প্রথা, আর্থিক বৈষম্য আৰু নাৰী জীৱনৰ অনিশ্চয়তাৰ এক বাস্তৱ প্রতিচ্ছবি। ৰেখাৰ চৰিত্র আৰু বিবাহৰ বিভিন্ন ঘটনাৰ মাজেৰে গল্পকাৰে সমাজৰ প্রচলিত ব্যৱস্থাৰ প্রতি প্রশ্ন উত্থাপন কৰিছে। সেয়েহে গল্পটোৰ মূল উপজীব্য হৈছে বিবাহৰ নামত চলি থকা বাহ্যিক আড়ম্বৰ আৰু যৌতুককেন্দ্রিক সামাজিক ব্যৱস্থাৰ সমালোচনা।

৮। 'বিয়াৰ মুকুট' গল্পত ৰেখাৰ চৰিত্রৰ মানসিক দ্বন্দ্ব আৰু নাৰী জীৱনৰ বাস্তৱতা বিশ্লেষণ কৰা।

উত্তৰঃ ৰাজকিশোৰ ৰায়ৰ 'বিয়াৰ মুকুট' গল্পটোৰ অন্যতম গুৰুত্বপূর্ণ দিশ হৈছে ৰেখা চৰিত্রৰ মানসিক অৱস্থা। এই চৰিত্রটোৰ মাজেৰে গল্পকাৰে ভাৰতীয় সমাজত বিবাহৰ সময়ত নাৰীয়ে সন্মুখীন হোৱা মানসিক চাপ, নিৰাপত্তাহীনতা, সামাজিক বৈষম্য আৰু যৌতুক প্রথাৰ কু-প্রভাৱ

প্রকাশ কৰিছে। ৰেখাৰ আচৰণৰ মাজত ব্যক্তিগত অনুভূতিৰ লগতে সমাজৰ প্রচলিত ধ্যান-ধাৰণাৰ প্রভাৱো প্রতিফলিত হৈছে।

ৰেখাৰ পৰিচয় আৰু মানসিক পটভূমি

ৰেখা গল্পটোৰ কেন্দ্রীয় নাৰী চৰিত্র। বিবাহৰ জৰিয়তে তাই জীৱনৰ এটা নতুন অধ্যায়ত প্রৱেশ কৰিবলৈ ওলাইছে। সাধাৰণতে এগৰাকী ছোৱালীৰ বাবে বিবাহ হৈছে নতুন পৰিয়াল, নতুন সম্পর্ক আৰু নতুন জীৱনৰ আৰম্ভণি। এই সময়ত তাইৰ মনত আনন্দ, আশা, উৎকণ্ঠা আৰু ভয়ৰ মিশ্র অনুভূতি সৃষ্টি হোৱাটো স্বাভাৱিক।

ৰেখাৰ ক্ষেত্রতো এনে মানসিক অৱস্থাৰ সৃষ্টি হৈছে। পিতৃগৃহৰ চিনাকি পৰিৱেশ এৰি অচিনাকি পৰিৱেশলৈ যাবলগীয়া হোৱাটোৱে তাইৰ মনত অনিশ্চয়তাৰ জন্ম দিছে। নতুন পৰিয়ালত তাই কেনেদৰে গ্রহণযোগ্য হ'ব, স্বামীগৃহৰ মানুহে তাইক কেনে ব্যৱহাৰ কৰিব আৰু নিজৰ মর্যাদা কেনেদৰে ৰক্ষা কৰিব—এইবোৰ চিন্তাই তাইৰ মনত প্রভাৱ পেলাইছে।

বিবাহৰ আনুষ্ঠানিকতাই সৃষ্টি কৰা মানসিক চাপ

গল্পটোত বিবাহৰ বিভিন্ন আনুষ্ঠানিকতাৰ মাজেৰে ৰেখাৰ শাৰীৰিক আৰু মানসিক অৱস্থা প্রকাশ পাইছে। দীঘলীয়া ৰীতি-নীতি, উপবাস আৰু বিবাহৰ ব্যস্ততাই তাইক শাৰীৰিকভাৱে ক্লান্ত কৰি তোলে। কিন্তু শাৰীৰিক ক্লান্তিতকৈ অধিক গুৰুত্বপূর্ণ হৈছে তাইৰ মনৰ ভিতৰত চলি থকা দ্বন্দ্ব।

বিবাহৰ সময়ত কইনাৰ অনুভূতি, ইচ্ছা আৰু মানসিক অৱস্থাক বহু সময়ত পৰিয়াল আৰু সমাজে বিশেষ গুৰুত্ব নিদিয়ে। সকলোৰে মনোযোগ থাকে অনুষ্ঠানটো নিয়মমতে সম্পন্ন কৰাত। ৰেখাৰ ক্ষেত্রতো এই সামাজিক বাস্তৱতাৰ প্রতিফলন দেখা যায়।

যৌতুকৰ চিন্তা আৰু নিৰাপত্তাহীনতা

ৰেখাৰ চৰিত্রৰ আটাইতকৈ উল্লেখযোগ্য দিশ হৈছে যৌতুক আৰু বস্তুগত সামগ্রীৰ প্রতি তাইৰ চিন্তা। বিদায়ৰ সময়ত তাই ককায়েকক চাইকেল, কাপোৰ আৰু টকা-পইচাৰ কথা সোঁৱৰাই দিয়ে। এই আচৰণৰ মাজেৰে তাইৰ মানসিক অৱস্থা প্রকাশ পাইছে।

প্ৰথম দৃষ্টিত ৰেখাৰ এই আচৰণ স্বাৰ্থপৰ যেন লাগিব পাৰে। কিন্তু গভীৰভাৱে বিচাৰ কৰিলে দেখা যায় যে এই চিন্তাৰ মূলতে আছে সামাজিক নিৰাপত্তাহীনতা। সমাজত বহু সময়ত কইনাৰ প্ৰতি স্বামীগৃহৰ ব্যৱহাৰ যৌতুকৰ পৰিমাণ আৰু কইনাপক্ষৰ আৰ্থিক সামৰ্থ্যৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। ৰেখাই হয়তো এই সামাজিক বাস্তৱতাৰ প্ৰতি সচেতন। সেয়ে তাইৰ মনত আশংকা সৃষ্টি হৈছে যে প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰী নাপালে স্বামীগৃহত তাইৰ মৰ্যাদা ক্ষুণ্ণ হ'ব পাৰে।

এইদৰে লেখকে ৰেখাৰ আচৰণৰ মাজেৰে যৌতুক প্ৰথাই নাৰীৰ মনত কেনে ধৰণৰ ভয় আৰু অনিশ্চয়তাৰ সৃষ্টি কৰে, সেয়া প্ৰকাশ কৰিছে।

পিতৃগৃহৰ প্ৰতি আৱেগ আৰু নতুন জীৱনৰ ভয়

বিবাহৰ সময়ত এগৰাকী নাৰীয়ে পিতৃগৃহৰ সৈতে থকা সম্পৰ্কৰ পৰা সম্পূৰ্ণ বিচ্ছিন্ন নহ'লেও এক নতুন পৰিৱেশত নিজকে খাপ খুৱাবলগীয়া হয়। ৰেখাৰ ক্ষেত্ৰতো পিতৃগৃহৰ প্ৰতি থকা আৱেগ আৰু নতুন জীৱনৰ প্ৰতি থকা ভয় একেলগে ক্ৰিয়া কৰিছে।

বিদায়ৰ সময়ত ককায়েকৰ প্ৰতি তাইৰ নিৰ্ভৰশীলতা আৰু বিভিন্ন বস্তুৰ কথা সোঁৱৰাই দিয়াৰ ঘটনাই এই সম্পৰ্কৰ গুৰুত্ব প্ৰকাশ কৰে। পিতৃগৃহৰ মানুহৰ পৰা আঁতৰি যোৱাৰ সময়ত তাইৰ মনত একধৰণৰ অসহায়তা সৃষ্টি হৈছে।

নাৰী জীৱনৰ সামাজিক বাস্তৱতা

ৰেখাৰ চৰিত্ৰ কেৱল এগৰাকী ব্যক্তিৰ মানসিক অৱস্থাৰ প্ৰতিফলন নহয়; ই সমাজৰ বহু নাৰীৰ প্ৰতিনিধিত্ব কৰে। পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজত নাৰীৰ জীৱনৰ বহু গুৰুত্বপূৰ্ণ সিদ্ধান্ত পৰিয়াল আৰু সমাজে গ্ৰহণ কৰে। বিবাহৰ ক্ষেত্ৰতো কইনাৰ ইচ্ছা আৰু মতামত বহু সময়ত গৌণ হৈ পৰে।

যৌতুক প্ৰথাই এই সমস্যাক অধিক জটিল কৰি তোলে। বিবাহৰ সময়ত কইনাক মানুহ হিচাপে মূল্যায়ন কৰাৰ পৰিৱৰ্তে তাইৰ সৈতে অহা ধন-সম্পত্তি আৰু সামগ্ৰীৰ ভিত্তিত বিচাৰ কৰা হয়। ফলত নাৰীৰ আত্মসন্মান আৰু মানসিক নিৰাপত্তা ক্ষতিগ্ৰস্ত হয়।

ৰেখাৰ চৰিত্ৰৰ মাজেৰে গল্পকাৰে এই অন্যায় ব্যৱস্থাৰ প্ৰতি পাঠকৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিছে। তাইৰ ভয়, চিন্তা আৰু আচৰণৰ আঁৰত থকা সামাজিক কাৰণসমূহ উপলব্ধি কৰিবলৈ পাঠকক আহ্বান জনাইছে।

ৰেখা চৰিত্ৰৰ তাৎপর্য

ৰেখা চৰিত্ৰটোৰ সাহিত্যিক তাৎপর্য এইখিনিতে যে তাইৰ মাজেৰে গল্পকাৰে নাৰী জীৱনৰ এক জটিল বাস্তৱতা প্ৰকাশ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। তাইৰ আচৰণক কেৱল ব্যক্তিগত স্বভাৱৰ ফল বুলি ব্যাখ্যা কৰিব নোৱাৰি। ইয়াৰ আঁৰত আছে সমাজৰ যৌতুককেন্দ্ৰিক মানসিকতা আৰু নাৰীৰ নিৰাপত্তাহীনতা।

ৰেখাৰ চৰিত্ৰই পাঠকক এই প্ৰশ্নৰ সন্মুখীন কৰায় যে বিবাহৰ দৰে পৱিত্ৰ সম্পর্কত এগৰাকী নাৰীৰ মূল্য কিয় ধন-সম্পত্তিৰে নির্ধাৰণ কৰা হ'ব লাগে?

সামৰণিত ক'ব পাৰি যে 'বিয়াৰ মুকুট' গল্পত ৰেখাৰ চৰিত্ৰৰ মাজেৰে ৰাজকিশোৰ ৰায়ে নাৰী জীৱনৰ মানসিক দ্বন্দ্ব, নিৰাপত্তাহীনতা আৰু সামাজিক অসহায়তাৰ বাস্তৱ ছবি দাঙি ধৰিছে। তাইৰ আচৰণৰ আঁৰত থকা ভয় আৰু চিন্তাই যৌতুক প্ৰথাৰ ভয়ংকৰ সামাজিক প্ৰভাৱ উন্মোচন কৰে। সেয়েহে ৰেখা কেৱল গল্পটোৰ এটি চৰিত্ৰ নহয়; তাই সমাজৰ অন্যায় ব্যৱস্থাৰ মাজত জীৱন অতিবাহিত কৰা অসংখ্য নাৰীৰ প্ৰতীক।

৯। 'বিয়াৰ মুকুট' গল্পত যৌতুক প্ৰথা, সামাজিক কু-সংস্কাৰ আৰু লেখকৰ ব্যংগাত্মক দৃষ্টিভংগী আলোচনা কৰা।

উত্তৰঃ ৰাজকিশোৰ ৰায়ৰ 'বিয়াৰ মুকুট' গল্পটো ভাৰতীয় সমাজৰ বিবাহকেন্দ্ৰিক পৰম্পৰা আৰু সামাজিক সমস্যাসমূহৰ এক তাৎপর্যপূর্ণ সাহিত্যিক প্ৰকাশ। গল্পটোৰ মাজেৰে লেখকে বিবাহৰ বাহ্যিক আড়ম্বৰ, যৌতুক প্ৰথা, সামাজিক কু-সংস্কাৰ আৰু অর্থনৈতিক বৈষম্যৰ প্ৰতি ব্যংগাত্মক দৃষ্টিভংগী প্ৰকাশ কৰিছে। বিবাহক সাধাৰণতে পৱিত্ৰ সম্পর্ক হিচাপে গণ্য কৰা হয় যদিও সমাজৰ কিছুমান কু-প্ৰথাই এই সম্পর্কৰ স্বাভাৱিক সৌন্দর্য নষ্ট কৰে। গল্পটোৰ মূল সামাজিক তাৎপর্য এই সমস্যাসমূহৰ মাজতেই নিহিত হৈ আছে।

যৌতুক প্ৰথাৰ স্বৰূপ

যৌতুক প্ৰথা ভাৰতীয় সমাজৰ এক পুৰণি সামাজিক সমস্যা। বিবাহৰ সময়ত কইনাৰ পৰিয়ালে দৰাৰ পৰিয়ালক ধন, সম্পত্তি বা বিভিন্ন সামগ্ৰী প্ৰদান কৰাৰ প্ৰথাক যৌতুক বুলি কোৱা হয়। এই প্ৰথাৰ ফলত কইনাৰ পৰিয়ালৰ ওপৰত আৰ্থিক আৰু মানসিক চাপ সৃষ্টি হয়।

'বিয়াৰ মুকুট' গল্পত যৌতুকৰ প্ৰসংগই বিশেষ গুৰুত্ব লাভ কৰিছে। চাইকেল, কাপোৰ আৰু টকা-পইচাৰ দৰে সামগ্ৰীৰ কথা কাহিনীৰ মাজেৰে উত্থাপিত হৈছে। এইবোৰ সামগ্ৰী বিবাহৰ আনন্দৰ অংশ নহৈ একধৰণৰ সামাজিক বাধ্যবাধকতাত পৰিণত হৈছে।

কইনাৰ পৰিয়ালে প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰী যোগান ধৰিব পাৰিবনে নাই, সেই চিন্তাই তেওঁলোকক উদ্বিগ্ন কৰি তোলে। ইয়াৰ দ্বাৰা লেখকে দেখুৱাইছে যে যৌতুক প্ৰথাই বিবাহৰ দৰে পৱিত্ৰ অনুষ্ঠানকো আৰ্থিক লেনদেনৰ ব্যৱস্থালৈ পৰিণত কৰিছে।

নাৰীৰ মৰ্যাদা আৰু যৌতুক

যৌতুক প্ৰথাৰ আটাইতকৈ ক্ষতিকাৰক দিশটো হৈছে নাৰীৰ মৰ্যাদাক বস্তুগত সামগ্ৰীৰ সৈতে জড়িত কৰা। এগৰাকী নাৰীৰ ব্যক্তিত্ব, শিক্ষা, গুণ, দক্ষতা আৰু মানৱীয় মূল্যবোধৰ পৰিৱৰ্তে তাইৰ পৰিয়ালে কিমান ধন-সম্পত্তি দিব পাৰে, তাৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হয়।

গল্পটোৰ ৰেখা চৰিত্ৰৰ আচৰণৰ মাজতো এই সামাজিক মানসিকতাৰ প্ৰভাৱ দেখা যায়। তাই বিদায়ৰ সময়ত ককায়েকক বিভিন্ন সামগ্ৰীৰ কথা সোঁৱৰাই দিয়ে। ইয়াৰ পৰা বুজিব পাৰি যে তাইৰ মনত স্বামীগৃহত নিজৰ স্থান আৰু মৰ্যাদাক লৈ আশংকা আছে।

লেখকে ইয়াৰ জৰিয়তে প্ৰশ্ন উত্থাপন কৰিছে যে বিবাহৰ পিছত এগৰাকী নাৰীৰ সন্মান আৰু নিৰাপত্তা কিয় যৌতুকৰ পৰিমাণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিব লাগে?

বিবাহৰ আনুষ্ঠানিকতা আৰু কু-সংস্কাৰ

গল্পটোত বিবাহৰ বিভিন্ন ধৰ্মীয় আৰু সামাজিক আনুষ্ঠানিকতাৰ বৰ্ণনা আছে। বিবাহৰ সময়ত পুৰোহিতৰ বিধান, মন্ত্ৰ-পাঠ আৰু বিভিন্ন ৰীতি-নীতি পালন কৰাত মানুহে অত্যধিক গুৰুত্ব

দিয়ে। কিন্তু এই আনুষ্ঠানিকতাসমূহৰ মাজত বিবাহৰ সৈতে জড়িত ব্যক্তিসকলৰ শাৰীৰিক আৰু মানসিক অৱস্থাৰ প্ৰতি যথেষ্ট মনোযোগ দিয়া নহয়।

কইনাৰ দেউতাকৰ উপবাস আৰু দুশ্চিন্তাৰ মাজতো সামাজিক নিয়ম পালন কৰিবলগীয়া হয়। ইয়াৰ পৰা স্পষ্ট হয় যে সমাজত বহু সময়ত মানুহৰ প্ৰয়োজনতকৈ পৰম্পৰাৰ প্ৰতি অন্ধ আনুগত্য অধিক শক্তিশালী হৈ উঠে।

লেখকে এই ঘটনাসমূহৰ জৰিয়তে দেখুৱাইছে যে পৰম্পৰা সদায় মানুহৰ কল্যাণৰ বাবে নহ'বও পাৰে। যেতিয়া কোনো পৰম্পৰাই মানুহৰ ওপৰত অযথা মানসিক আৰু শাৰীৰিক চাপ সৃষ্টি কৰে, তেতিয়া সেই পৰম্পৰাৰ যুক্তিসংগত মূল্যায়ন কৰা উচিত।

আৰ্থিক বৈষম্য আৰু সামাজিক প্ৰতিপত্তি

গল্পটোত অৰ্থনৈতিক বৈষম্যৰ বিষয়টোও প্ৰকাশ পাইছে। ধনী আৰু দুখীয়া পৰিয়ালৰ মাজত সামাজিক মৰ্যাদাৰ পাৰ্থক্য সৃষ্টি হোৱাটো সমাজৰ এক বাস্তৱ সমস্যা। বিবাহৰ সময়ত এই পাৰ্থক্য অধিক স্পষ্ট হৈ উঠে।

যি পৰিয়ালে অধিক ধন-সম্পত্তি ব্যয় কৰিব পাৰে, তেওঁলোকে সামাজিকভাৱে অধিক প্ৰতিপত্তি লাভ কৰে। আনহাতে আৰ্থিকভাৱে দুৰ্বল পৰিয়ালসমূহে নিজৰ সামৰ্থ্যৰ বাহিৰলৈ গৈও সামাজিক নিয়ম পালন কৰিবলৈ বাধ্য হয়।

এই ব্যৱস্থাই বিবাহৰ স্বাভাৱিক আনন্দক হ্ৰাস কৰে। কইনাৰ পৰিয়ালৰ বাবে বিবাহ এক আনন্দৰ অনুষ্ঠানৰ পৰিৱৰ্তে আৰ্থিক দুশ্চিন্তাৰ বিষয় হৈ পৰে। লেখকে এই বাস্তৱতাৰ প্ৰতি পাঠকৰ মনোযোগ আকৰ্ষণ কৰিছে।

লেখকৰ ব্যংগাত্মক দৃষ্টিভংগী

ৰাজকিশোৰ ৰায়ৰ গল্পটোৰ এক উল্লেখযোগ্য বৈশিষ্ট্য হৈছে ব্যংগাত্মক প্ৰকাশভংগী। তেওঁ সমাজৰ দোষ-দুৰ্বলতাসমূহক পোনপটীয়াকৈ উপদেশ দিয়াৰ পৰিৱৰ্তে কাহিনীৰ ঘটনাৰ মাজেৰে প্ৰকাশ কৰিছে।

বিবাহৰ বাহ্যিক আড়ম্বৰ আৰু অন্তৰালৰ আর্থিক চিন্তাৰ মাজত থকা বৈপৰীত্যই গল্পটোত ব্যংগৰ সৃষ্টি কৰিছে। যি অনুষ্ঠানক মানুহে পৱিত্র আৰু আনন্দময় বুলি গণ্য কৰে, সেই অনুষ্ঠানৰ মাজতেই যৌতুক, সামাজিক প্রতিপত্তি আৰু অর্থনৈতিক লেনদেনৰ প্রভাৱ দেখা যায়।

এই ব্যংগৰ জৰিয়তে লেখকে সমাজৰ ভণ্ডামি আৰু অযুক্তিকৰ পৰম্পৰাৰ প্রতি প্রশ্ন উত্থাপন কৰিছে। তেওঁৰ ব্যংগ কেৱল হাঁহিৰ সৃষ্টি কৰা মাধ্যম নহয়; ই সমাজৰ আত্মসমালোচনাৰ এক শক্তিশালী উপায়।

গল্পটোৰ সামাজিক প্রাসংগিকতা

‘বিয়াৰ মুকুট’ গল্পটোত উত্থাপিত সমস্যাসমূহ বর্তমান সময়তো সম্পূর্ণৰূপে অচল হোৱা নাই। আজিও বহু পৰিয়ালত বিবাহৰ সময়ত যৌতুক আৰু বাহ্যিক আড়ম্বৰৰ প্রভাৱ দেখা যায়। বহু নাৰীয়ে বিবাহৰ পিছত যৌতুকৰ বাবে মানসিক আৰু শাৰীৰিক নির্যাতনৰ সন্মুখীন হ’বলগীয়া হয়।

সেয়ে গল্পটোৱে কেৱল অতীতৰ সমাজৰ ছবি দাঙি ধৰা নাই; ই বর্তমান সমাজৰ বাবেও এক প্রাসংগিক বার্তা বহন কৰিছে। বিবাহক ধন-সম্পত্তিৰ লেনদেনৰ পৰা মুক্ত কৰি পাৰস্পৰিক সন্মান, বিশ্বাস আৰু সমতাৰ ভিত্তিত প্রতিষ্ঠা কৰাটোৱেই গল্পটোৰ অন্তর্নিহিত আহ্বান।

সামৰণিত ক’ব পাৰি যে ‘বিয়াৰ মুকুট’ গল্পটোত ৰাজকিশোৰ ৰায়ে যৌতুক প্রথা, সামাজিক কু-সংস্কাৰ, আর্থিক বৈষম্য আৰু নাৰী জীৱনৰ অনিশ্চয়তাক ব্যংগাত্মক আৰু বাস্তৱধর্মী দৃষ্টিভংগীৰে প্রকাশ কৰিছে। গল্পটোৰ ঘটনাসমূহে দেখুৱাইছে যে বাহ্যিক আড়ম্বৰ আৰু সামাজিক প্রতিপত্তিৰ মোহে বিবাহৰ প্রকৃত সৌন্দর্য নষ্ট কৰিব পাৰে। সেয়েহে গল্পটোৱে মানৱীয়তা, সমতা আৰু নাৰীৰ মর্যাদাৰ ভিত্তিত এখন সুস্থ সমাজ গঢ়াৰ প্রয়োজনীয়তা প্রতিপন্ন কৰিছে।